

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Demokratia ja vaalit

Lausunto

04.10.2023

Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarisen neuvottelukunnan kannanotto järjestöjen valtionavustusten leikkauksiin

1. Johdanto

Rahapeliutuotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahatasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta lakkaa vuoden 2024 alusta lukien arpajaislain (1047/2001) muutoksen tullessa voimaan.

Veikkaus Oy:n tuotolla aikaisemmin rahoitetuille toiminnoille on linjattu parlamentaarisessa yhteistyössä uusi rahoitusmalli, jossa toimintoja rahoitetaan jatkossa menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista.

2. Parlamentaarinen sopu

Veikkausvoittovarojen uudesta rahoitusmallista linjattiin parlamentaarisesti vuonna 2022¹. Ehdotus rahoitusmalliksi julkistettiin kokonaisuudessaan 8.2.2022. Uuden rahoitusmallin tavoitteena on turvata rahapelien tuotolla toimineille avustuksensaajille ennustettava, vakaa ja edunsaajien autonomian turvaava riittävä rahoitus. Mallissa Veikkauksen voittovarot tuloutetaan valtiolle yleiskatteellisena ilman korvamerkintää käyttökohteesta. Rahapelihaittojen ehkäisy pysyy edelleen arpajaislain tarkoituksena. Nykyisin Veikkaukselta avustusta saavien tahojen rahoituksesta päätetään jatkossa osana normaalia valtion budjettivalmistelua.

Parlamentaarinen seurantaryhmä pääsi sopuun myös vuosien 2024–2026 rahoitustasosta. Vuoden 2024 rahoitustaso määriteltiin Veikkauksen pitkän aikavälin tuottokehityksen keskiarvon avulla olevan 990 miljoonaa euroa. Rahoitustaso alenee vuoteen 2026 veteraanien kuntoutusmäärärahojen aleneman myötä 974,9 miljoonaan euroon.

¹ <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/rahapeilla-rahoitetuille-toiminnoille-uusi-rahoitusmalli-vuoden-2024-alusta-alkaen-esityksen-yksityiskohdat-julki>

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Rahoitusmalliuudistuksen² tavoitteena on katkaista Veikkaus Oy:n tulouttaman tuoton ja nykyisten valtionavustusministeriöiden (OKM, STM, MMM) arpajaislaissa säädettyjen käyttötarkoitusten välinen yhteys, sekä turvata rahapelien tuotolla aiemmin rahoitetuille sekä mahdollisille uusille vastaaville käyttötarkoituksille ennustettava, vakaa ja toimijoiden autonomian turvaava riittävä rahoitus.

Uudistuksen tavoitteena on lisäksi varmistaa osaltaan suomalaisen, yksinoikeuteen perustuvan rahapelijärjestelmän oikeuttamisperusteiden toteutumista. Tavoitteena on myös varmistaa osaltaan rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen tehtävien panostusten riittävyys sekä lisätä panostusten ja niillä aikaansaatavien vaikutusten läpinäkyvyyttä ja todennettavuutta.

2. Hallitusohjelman vaikutukset järjestöjen saamiin valtionavustuksiin

Hallitusohjelman mukaan järjestöavustuksiin tehdään mittavia leikkauksia hallituskauden aikana. Ne kohdentuvat järjestösektoreille hieman eri tahdissa ja ne tulevat vaikuttamaan järjestösektoreihin eri tavoin. On syytä huomioida, että seuraavissa luvuissa esitetyt momenttileikkaukset saattavat sisältää osittain myös muitakin valtionavustusten hakijoita ja saajia, kun järjestöjä. Tiedot ovat näin ollen suuntaa antavia, sillä ei ole tarkkaa euromääräistä lukua siitä, miten suuri osuus suunnitelluista leikkauksista koskee pelkästään nimenomaan järjestöille myönnettäviä valtionavustuksia.

2.1 Opetus ja kulttuuriministeriö

Valtiovarainministeriön ehdotuksessa valtiontalouden kehyksiksi vuosille 2024—2027 mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan osoitetaan hallitusohjelman mukaisesti vuodesta 2024 alkaen toimintamenoa säästöjä. Hallitusohjelman mukaisesti myös valtionavustusten tasoa alennetaan asteittain 10 milj. euroa v. 2024, 25 milj. euroa v. 2025, 50 milj. euroa v. 2026 ja 125 milj. euroa vuodesta 2027 lukien.

Tavoitteena on alentaa valtionavustusten tasoa asteittain. Talouslukuja tulkittaessa tulisi ottaa huomioon, että valtion talousarvion 2024 momentteihin esitetään muutoksia. Kyseisiltä momenteilta myönnetään valtionavustuksia myös muille kuin järjestöille.

Momentti	2024	2025	2026	2027	2028	Pitkän aikavälin vaikutus
Useita	10	25	50	125	125	125

2.2 Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Avustuksiin yhdistyksille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tehdään hallitusohjelman mukaisesti valtionavustusten tason vähennys, joka on 100 miljoona euroa kehyskauden lopussa (2027).

²https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/104236898/Rahapelituotoilla+rahoitettavien+yleishy%C3%B6dyllisten+toimintojen+uusi+rahoitusmalli_FINAL.pdf/a623bb09-b3a3-4230-308f-500b88f34862/Rahapelituotoilla+rahoitettavien+yleishy%C3%B6dyllisten+toimintojen+uusi+rahoitusmalli_FINAL.pdf?t=1644326410914

Vuosien 2024–2026 avustustasoihin vaikuttaa vielä pöytäkirja, jonka mukaan kyseisinä vuosina jaettava avustusmäärä ei suuresti poikkeaisi nykytasosta, vaikka kytkös Veikkauksen tuottoon irrotetaan ja siirrytään valtion budjettiin yleiskatteellisena. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla määrärahataso sisältää v. 2024–2026 Raha-automaattiyhdistykseltä siirtyneiden, ns. jakamattomien voittovarojen purkua, jonka takia määrärahavähennys tapahtuu vasta vuonna 2027.³ Momentin 33.90.50 avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha) myönnettiin 373 600 000 euroa (2023) ja vuonna 2024 puolestaan 383 588 000 euroa.⁴

Avustusmäärärahanleikkaukset tulisivat käytännössä täysmittaisesti voimaan vuonna 2027, jolloin avustusten määrä vähenisi 100 miljoonalla eurolla. Avustusmomentin taso laskee täten kehyskauden lopussa 282,8 milj. euroon, mikäli leikkaukset toteutetaan täysimittaisesti.

Momentti	2024	2025	2026	2027	2028	Pitkän aikavälin vaikutus
30.90.50				100	100	100

2.3 Maa- ja metsätalousministeriö

Myös maa- ja metsätalousministeriön valtionavustusten ja kehittämisrahoituksen tasoa alennetaan. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menosopeutukset kohdentuvat määrällisesti lähinnä pääluokan keskeiseen siirtomenokokonaisuuteen, maatalouden tukiin. Pienemmät yksittäiset säästömahdollisuudet, yhteensä noin 10–20 milj. euroa kohdentuvat hanketoiminnan ja valtionavustusten supistamiseen.

Järjestöille suunnatut avustukset laskevat alla olevassa taulukossa kuvatulla tavalla hallituskauden aikana. Tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että kyseisillä momenteilla osoitetaan määrärahoja myös valtiontukien myöntämiseen muihin tarkoituksiin. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle osoitetut hallitusohjelman julkista taloutta vahvistavat toimenpiteet kohdistuvat pääsääntöisesti muuhun toimintaan kuin hallinnonalan avustuksiin. Yhteensä pääluokan määrärahaleikkaukset ovat kehyskauden lopulla 2027 reilut 99 milj. euroa, josta valtionavustusten ja kehittämisrahoituksen tason alentaminen on 4 milj. euroa. Tästä yleishyödyllisiin yhteisöihin kohdistuva osuus on 2 milj. euroa.

Momentti	2024	2025	2026	2027	2028	Pitkän aikavälin vaikutus
30.10.40						
30.10.44						
30.10.50	8	7	4	4	4	4
30.40.46						
30.40.62						

³ Julkisen talouden suunnitelma 2024–2027

⁴<https://tutkibudjettia.fi/talousarvio/menot/33/90>

3. Kannanotto

Edellä kuvatut ennakkotiedot vuoden 2024 talousarvioehdotuksesta sekä julkisen talouden suunnitelmasta 2024-27 osoittavat, että parlamentaarisesti sovitusta rahoitustasosta poikettaisiin selvästi poikkeuksellisesta taloudellisesta tilanteesta johtuen.

Viittaamme Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan KANEn 19.9.2023 kannanottoon, missä korostettiin, että parlamentaarisesti päätetystä rahoituksen tasosta tulee pitää kiinni vuoteen 2026 saakka ja että järjestöjen julkinen rahoitus on jatkossakin ennakoitavaa ja pitkäjänteistä.

Parlamentaarinen neuvottelukunta vetoaa valtioneuvostoon ja eduskuntaan, että valtion vuoden 2024 talousarviossa sekä jatkovuosina toteutetaan keväällä 2022 yli vaalikauden vaihteen kaikkien eduskuntaryhmien yhdessä sopimaa rahoitustasoa yhteiskunnalle elintärkeiden yleishyödyllisten yhteisöjen avustuksiin.

Sosiaali- ja terveysalan, nuorisotyön, liikunnan, kulttuurin ja tieteen toimijoiden riittävän rahoituksen turvaamisessa parlamentaarista yhteisymmärrystä tulee seurata vähintään yhtä vahvoin perustein kuin TKI-rahoituksen tuntuvassa lisäämisessä on tehty.